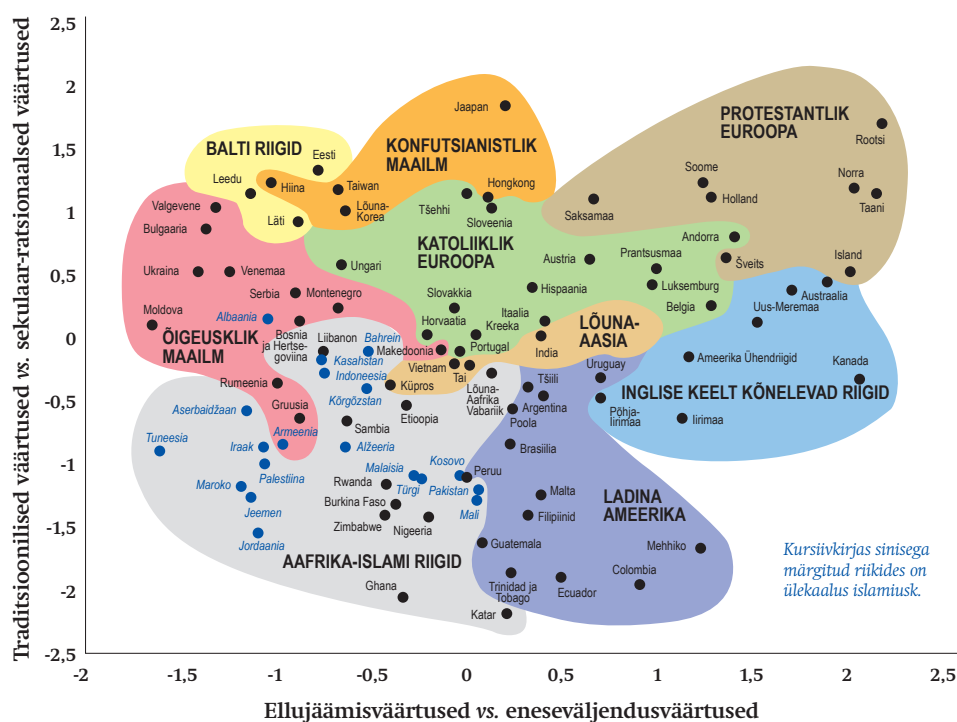

Eesti liigub vaikselt heaoluühiskondadele omase postmaterialistliku väärtusruumi suunas, kus inimesed hoolivad tervisest, tunnevad vastutust oma tegude eest, on poliitiliselt aktiivsed, tolerantset erinevuste suhtes ja teadlikud loodushoiu küsimustes. Kasvanud on küll Eesti elanike üldine õnnetunne ning eluga rahulolu, kuid vahe Põhjamaadega on jäänud samaks või suurenenud. Eesti elanikud on võrreldes Skandinaavia rahvastega märgatavalt vähem usaldavad, sallivad ja õnnelikud.

Väärtused kujunevad välja noores eas sotsialiseerumise käigus ja jäävad edaspidi suhteliselt püsivaks. Väärtusi mõjutavad ka ühiskondlikud olud – majanduslik jõukus, sotsialiseerumine, põlvkondade vaheldumine ja rajasõltuvus.

Maaailma väärtuste kaart 2017

Allikas: www.worldvaluessurvey.org

Väärtusuurijate R. Ingleharti ja C. Welzeli käsitlese kohaselt eksisteerib kaks peamist väärtusmöödet: traditsionaalsus vastandina ilmalik-ratsionaalsele ning ellujäämine vastandina eneseväljendamisele. Ühiskonnad liiguvad arenedes vertikaalskaalal üles ja horisontaalteljel vasakult paremale ehk majandusliku ja füüsilise turvalisuse rõhutamiselt eneseväljenduse, subjektiivse heaolu ning elukvaliteedi väärtustamise suunas.

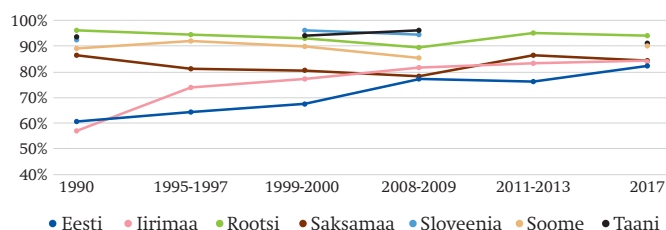
Allikas: WVS/EVS

Uuringu „Väärtused kui inimvara ja nende seos ühiskonna arenguga“ viis läbi Tartu Ülikool Arenguseire Keskuse tellimisel. Uuringus kasutatakse peamiselt kahe andmekogu Eesti kohta kogutud andmeid: Euroopa Sotsiaaluuring (European Social Survey (ESS)) ning Euroopa ja maailma väärtuste uuring (European Values Study, World Values Survey (EVS/WVS)). Uuringute valimid on esinduslikud 18-aastaste ja vanemate Eesti elanike suhtes. Riikide võrdluseks ja olukorra kirjeldamiseks kasutatakse riigi suhtes esinduslikke (kaalutud) andmeid. Uuringu leiade Arenguseire Keskuse uurimissuuna „Eesti inimvara olukord“ lehel: www.riigikogu.ee/arenguseire/eesti-inimvara-olukord.

2018. aasta andmed Eestis näitavad, et vanuse lõikes on postmaterialistlike väärtusi rõhutavate inimeste osakaal pisut madalam vanemate (64-aastased ja vanemad, 12%) kui nooremate vanuserühmade seas (kuni 30- ja 31–63-aastased, 15%). Samas ei ole erinevused eriti märkimisväärsed. Eestikeelsete ja venekeelsete vastajate osakaal, kes peavad oluliseks postmaterialistlikke väärtusi, oli 2018. aastal vastavalt 16% ja 7%. Toetus postmaterialistlikele väärtustele kahaneb käsikäes vastajate haridustasemega (kõrgem haridus 19%, keskkharidus 12% ja madalam haridus 9%). Soolises lõikes märkimisväärsed erinevusi ei esinenud, meeste seas oli postmaterialistlike väärtuste toetajate osakaal naistega võrreldes paar protsenti kõrgem.

ÕNNETUNNE

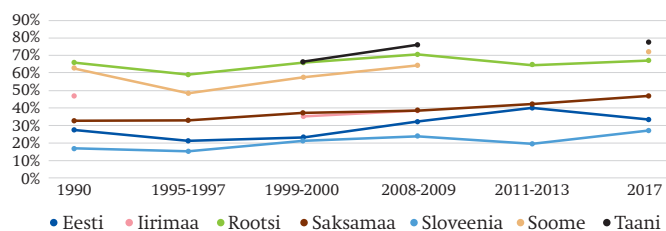
Viimase kolmekümne aasta jooksul on Eesti elanike üldine õnnetunne ning eluga rahulolu kiiresti kasvanud. 2018. aastal väitis end õnneliku olevat ligikaudu 83% vastajatest.

Vastajate osakaal aastatel 1990 kuni 2017, kes kõiki asjaolusid arvesse võttes arvavad, et nad on väga või küllaltki õnnelikud. Andmed: WVS / EVS.

USALDUS

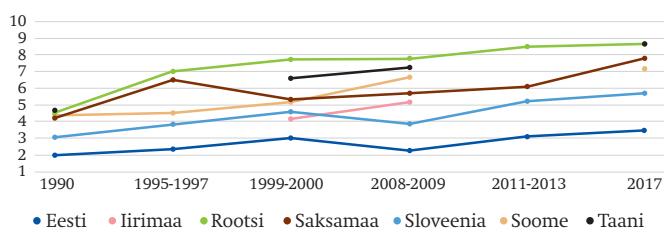
Jagatud huvidest ja vastastikusest usaldusest tekib inimeste ja gruppide vahel koostöö, millega läbi kollektiivse ja majandusliku kasu kaasneb sotsiaalse kapitali kasv. Usalduse määr on Eestis langenud 10 aasta tagusele ajale, s.o 33–34% piirimaile; suurem osa Eesti elanikkonnast (66%) arvab jätkuvalt, et inimestega kokku puutudes peab olema väga ettevaatlik.

Vastajate osakaal aastatel 1990 kuni 2017, kes on nõus väitega, et „enamikkul inimesi võib usaldada“ (vastandina alternatiivsele vastusevariandile „inimestega [kokku puutudes] peab olema väga ettevaatlik“). Andmed: WVS/EVS.

SUHTUMINE VÄHEMUSTESSE

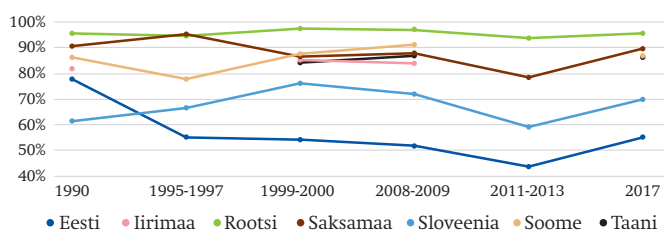
Eneseväljenduslike väärtuste üheks tuumikteemaks on sallivus vähemuste suhtes, on selleks siis näiteks homoseksuaalid või erineva rahvusliku ja religioosse taustaga inimesed. Eesti elanike suhtumine homoseksuaalsusse on küll mõnevõrra positiivsemaks muutunud, kuid võrreldes teiste analüüsi kaasatud Euroopa riikidega on Eesti elanike suhtumine jätkuvalt märkimisväärselt tauniv.

Küsimuse: „Palun öelge iga järgneva väite kohta [homoseksuaalsus], kas Te arvate, et seda tuleb alati õigeks pidada, seda ei saa kunagi õigeks pidada või on tõde kusagil vahepeal?“, keskmine skoor skaalal 1=mitte õigustatud ... 10=õigustatud. Andmed: WVS/EVS.

KODANIKUAKTIIVSUS

Viimase kuue-seitsme aasta jooksul on kodanikuaktiivsus Eestis jõudsalt kasvanud, kuid sellest hoolimata paigutub Eesti 2018. aasta andmete kohaselt kuue riigi võrdluses konkurentsivõimelise madalaimale kohale (55%).

Vastajate osakaal aastatel 1990 kuni 2018, kes on kirjutanud alla petitsioonile (s.o poliitilise protesti vormina, millest inimesed saavad osa võtta) või võiksid seda kunagi teha. Andmed: WVS/EVS.